

ПРАТИЛАЦ ВРХОВНОГ КОМАНДАНТА

По уласку у Крупањ окупљени смо у згради бивше полиције. Говорили су Драгојло Дудић и Влада Пиперски. Формирана је Команда места.

Делови наше Четврте колубарске чете кренули су према Лозници и Ковиљачи. Пут нас је водио преко Борање и Шарене букве. На Шареној букви оачмњен је ратни распоред и цела наша чета кренула је на извршење добијеног задатка. Стигавши на домак Ковиљаче, заузели смо положаје. Напад је био планиран за 21 час. Имали смо пуно времена за припрему. Био сам наоружан аутоматом. Привукли смо се на 50—60 метара до Немаца, осули изненадну паљбу, а затим борбу наставили све до 4 часа ујутру. Велики број Немаца је погинуо, један део успео је да побегне. Са наше стране погинула су четворица.

Потом смо се повукли и почели припремати напад на Ваљево.

Преко Крупња и Пецке дошли смо у Поћуте. Из школске зграде изнели смо клупе, унели сламу и ту се сместили. Школа у Поћутама удаљена је од ваљевске Пиваре свега два километра. Ваљево смо држали у блокади читаве три недеље. У време ове блокаде имали смо једну значајнију борбу у селу Златарићу. Немци и љотићевци покушали су да се из Ваљева пробију према Лозници. Спремили смо им заседу са једне и са друге стране пута. Изненађењем смо постигли прави борбени успех. Многи немачки војници су убијени, а заробили смо и једну радио-станицу. После тога вратили смо се у Поћуте.

У међувремену у Столице је стигао Врховни штаб. Тада је командант Ваљевског партизанског одреда Здравко Јовановић позвао Богдана Марјановића, Мићију Марјановића, Воју Тодоровића, Милорада Гајмћа Мићу, Никодина Перића, Момчила Секулића, Милића Секулића, Добросаву Гајића, Озрена Солдатовића и мене — дакле целу моју десетину из Четврте колубарске чете — да одмах идемо у село Златарић. Чим смо стигли, командант Одреда уручио нам је једно писмо и упутио нас коме треба да га предамо. Том приликом сасвим укратко нам је објаснио да смо изабрани

за обављање изузетног задатка. Рекао је да ћемо конкретне задатке добити кад будемо дошли у Столице. Пустио нас је да пре поласка одемо до својих кућа. Договорили смо се да се ујутру у 7,30 часова сви сакупимо у Брштицама између Крупња и Столица.

Ујутру смо, како смо се договорили, у одређено време сви били на окупу. У Столице смо стигли у девет часова. Дочекао нас је Лазар Трипковић и сместио у дрвену бараку недалеко од куће у којој се налазио Врховни штаб.

Следећег јутра Лазар Трипковић нас је окупио и кратко рекао:

— Другови, добили сте нови задатак, одговорнији од свих досадашњих: да обезбеђујете Врховни штаб и друга Тита!. ..

За командира одељења које ће обезбеђивати Врховни штаб одређен је Лазар Трипковић, а за заменика сам одређен ја.

Трипковић нас је затим одвео до зграде и показао место где ћемо давати стражу. Одредио нам је два стражарска места: једно на улазу у зграду, а друго иза зграде, на месту званом Козја стена.

После два дана чувао сам стражу на улазним вратима. Из куће је изашао човек, повисок, окошт, мршав и почео је са мном да разговара. Питао ме како се зovem, одакле сам, кога имам у породици. .. Присећао сам се описа оних који су причали да су видели друга Тита и закључио сам да то мора бити он. Он ми је то и сам убрзо потврдио. На крају разговора друг Тито је рекао:

— Друзе Томо, ова борба трајаће мало дуже и тешко ће је људи издржати!. ..

Осетио сам снажну потребу да проговорим. Упитао сам:

— Друзе Тито, има ли таквих који могу те напоре издржати?

— Ваљда има! — рекао је друг Тито.

— Ако има један, ја сам други! ...

Друг Тито се насмејао, потапшао ме по рамену и вратио се У кућу.

У Столицама смо остали све до наиласка непријатељске офанзиве. Непријатељ је надирао преко Саве и Дрине. Врховни штаб са пратњом повукао се у село Толисавац и сместио се у кући Рајка Вујковца. Ту смо остали око десет дана. Овде се на стражарском месту остајало по два часа, а остало време користило се за политичку наставу.

У првој половини октобра морали смо се повлачити даље. Падала је хладна киша. Ишли смо према Крупњу, Мачковом камену, Рујевцу, Љубовији, затим према Ужицу.

У Ужицу смо се сместили у згради Народне банке. Овде је атмосфера била много друкчија. На улицама је било много народа, радње су отворене, на сваком кораку осећа се слобода. Ипак,

ми смо морали вршити своју дужност. Организовали смо два стралсарска места. Осим нашег одељења, обезбеђење до нас држала је једна чета, чији је командир био Бошко Видаковић.

Док смо боравили у Ужицу, друг Тито је одлучио да оде на Равну гору и да преговара с Дражом Михаиловићем. У његовој иратњи налазило се неколико другова, међу којима сам био и ја. На путу сам готово стално био у претходници. . .

Тома ВАСИЋ